RESERVILÄISLIITTO r.y.

Helsinki, 20.4.2016

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

RESERVILÄISLIITON LAUSUNTO KOSKIEN Hallituksen esitystä laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta HE442016 vp)

Reserviläisliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta. Reserviläisliitto katsoo, että esitys on oikeanlainen vastaus siihen haasteeseen, jonka sodankäynnin viimeaikainen kehitys on asettanut puolustusjärjestelmällemme. Toteutuessaan uudistukset lisäävät sekä puolustusjärjestelmämme toimivuutta että sen uskottavuutta nykypäivän toimintaympäristössä, jota leimaavat hybridisodankäynti, sotilaallisen voiman näyttö ja osin sillä uhkaaminen, nopea tilanteenkehitys sekä sodan ja rauhan välisen rajan hämärtyminen.

Suomen yleiseen asevelvollisuuteen ja suuren reserviin perustuva puolustusjärjestelmä on tehokas mutta sodan ajan joukkojen muodostaminen ei ole erityisen nopeaa varsinkaan tilanteissa, joissa valmiutta ei ole vielä kohotettu. Erityisesti maavoimien operatiivisia yksiköitä on vähän ja mahdollisuus muodostaa niitä varusmiespalveluksessa ja naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa olevista henkilöistä vaihtelee suuresti riippuen siitä, mikä vaihe palveluksesta on menossa. Yksiköiden muodostaminen osaavista ja kokeneista reserviläisistä on taas nykylainsäädännön pohjalta hidasta.

Kertausharjoitusten varoaikojen lyhentäminen ja maksimiharjoitusmäärien nostaminen esitetyllä tavalla tarjoavatkin nopean ja tehokkaan keinon koota tarvittaessa jopa kahden prikaatin verran maavoimien toimintakykyisiä yksiköitä kokeneista ja osaavista reserviläisistä. Esitetty uudistus vastaakin hyvin erilaisten uhkakuvien ja -tilanteiden viimeaikaiseen kehitykseen. Samalla se on näyttö siitä, että Suomi on valmis kehittämään puolustusjärjestelmäänsä sotilaallisten uhkakuvien kehittymisen kulloinkin edellyttämällä tavalla ja, että puolustuksemme on uskottava myös nopeasti etenevän kriisin tilanteessa.

Uudistusta toteutettaessa asiaa on kuitenkin tarkasteltava myös yksittäisen reserviläisen näkökulmasta. Mikäli reserviläisiä voidaan lakiesityksessä määritellyllä tavalla kutsua kertausharjoituksiin välittömästi ja niin, että palvelukseen olisi astuttava määrätysti mahdollisesta lykkäyshakemuksesta huolimatta, voi muutos synnyttää hankalia tilanteita yksittäisten reserviläisten kohdalla varsinkin, mikäli he eivät ole ennakkoon tietoisia asiasta. Tämä mahdollisuus tulisikin tuoda selkeästi esiin jo varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen aikana. Yhtenä mahdollisuutena on myös palveluksenaikainen hakeutuminen näihin yksilöihin eli esim. menettely, jota käytetään Kansainvälisen valmiusjoukon muodostamisessa Porin Prikaatissa.

Esitetyt uudistukset edellyttävätkin muutoksia Puolustusvoimien sijoitusmenettelyihin. Ne sodan ajan yksiköt, jotka on näissä tilanteissa kaavailtu kutsuttavaksi nopeasti tai välittömästi harjoituksiin, on muodostettava sellaisista reserviläisistä, joille välitön palvelukseen astuminen ei tuota ylivoimaisia ongelmia ja, jotka ovat kykeneväisiä hoitamaan sodan ajan tehtäviään.

Erityistä huomiota tuleekin kiinnittää siihen, että Puolustusvoimilla on näihin yksiköihin sijoitettujen reserviläisten osalta riittävät ja ajantasaiset tiedot. Tätä varten tulee rakentaa esim. internetissä toimiva kanava, jonka avulla reserviläiset voivat päivittää tietojaan Puolustusvoimien tietojärjestelmiin. Lisäksi tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että näiden yksiköiden ns. varalisä on riittävän suuri, mikä antaa paremmat mahdollisuuden huomioida reserviläisten yksilölliset tilanteet ja tarpeet harjoitustilanteissa.

Ensiksi palveluksen kutsuttavat sodan ajan yksiköt tulisi koota myös niin, että ne olisivat operaatiokelpoisia mahdollisimman lyhyen harjoittelujakson jälkeen. Nämä yksilöt tulisikin koota reserviläisistä, jotka ovat pitäneet itse yllä omaa sotilaallista osaamistaan ja kenttäkelpoisuuttaan esim. vapaaehtoistoiminnan ja -koulutuksen avulla. Mallina voidaan käyttää esim. Maakuntajoukkojen ja Paikallisjoukkojen sijoittamismenetelmiä ja sitoumusmenettelyitä.

Mikäli em. asioita ei oteta huomioon uudistuksen yhteydessä, saattaa lakimuutos heikentää nykyisen, suureen reserviin perustuvan puolustusjärjestelmämme pohjaa. On oletettavaa, että muutos voi johtaa yksittäisistä kertausharjoituksista kieltäytymisiin ja niistä poisjäämisiin. Todennäköistä on myös reservistä kieltäytymisen ja täydennyspalvelukseen hakeutumisen kasvu, mikäli näitä mahdollisuuksia ei lakiuudistuksen yhteydessä rajoiteta.

Esitetyt muutokset vaativat myös reserviläisten juridisen aseman kehittämistä. Tarvittaessa lainsäätöä muuttamalla on varmistettava, ettei työantaja voi estää harjoitukseen lähtöä ja, ettei se aiheuta esim. reserviläisten syrjintää työhönottotilanteissa eikä vaikeuta kohtuuttomasta esim. opintoja. Edelleen muutos edellyttää VAP-menettelyn tärkeyden korostamista työantajille sekä mahdollisesti muutoksia työehtosopimuksiin sekä niitä linjaavaan lainsäädäntöön.

Lisätietoja Reserviläisliiton lausunnosta antaa tarvittaessa liiton toiminnanjohtaja Olli Nyberg, p. 0400 640 755 tai s-posti olli.nyberg@reservilaisliitto.fi.

Reserviläisliitto on Suomen suurin maanpuolustusjärjestö, jolla on runsaat 36.000 jäsentä. Heistä noin 90 prosenttia on suorittanut varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Liiton paikallisyhdistyksissä reserviläiset voivat ylläpitää ampumataitojaan, fyysistä kuntoaan ja maastotaitojaan. Lisäksi reserviläisillä on mahdollisuus ylläpitää sodan ajan sijoitustensa edellyttämiä tietojaan ja taitojaan myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseilla, jonka kouluttajista yli 40 prosenttia tulee Reserviläisliitosta.